

nica (<gascó -t), veg. els meus *Btr.2.Nfg.*1973, 239, amb l'etim del gc. *Aspet=bc. ezipel.*

LES URQUES

Pda. munt. prop de Calp; oït *lezúrkes* a l'enq. d'allí (XXXV, 130.21); potser és una refecció de l'*Asurques*, f. pl. format sobre l'àr. *az-zurq* 'els blaus', pl. de l'adj. ar. *azraq* 'blau': és sabut que a tota la gent de la Marina valenciana els donen el sobrenom de *blauets*, i que aquella és la zona on fou més forta la revolta morisca d'*Alzazrac* 'el Blau'.

ELS URREPS

Pda. munt del te. de Moixent (XXXII, 83.19): ben versemblant que vingui de l'àr. *al-hurräig* 'les ortigues' (*RMa.* 638 cf. pl. de *hurraiga* «urtica» ib. 86); la *p* potser per contaminació del nom dels créixens (*hurf RMa.* 488 «nasturcium») que en diminutiu deu ser *huraif*.

USALL

Llogaret de la rodalia de Banyoles, agre. al mun. de Porqueres, situat al Nord-est de la ciutat, entre l'estany i Serinyà.

Pron.: *uzáj* a Serinyà (Casac. 1920); *uzáj* a Porqueres (XLIV, 133), i els inf. de Banyoles un id., i l'altre: «el mas *uzáj*» (XLIV, 137, 136).

MENC. ANT. 1011: «*Vsal* cum upsos boschos ---» confirmats per al monestir de Banyoles (*MarcaH.* 999.4, si bé Alsius, *Nom.* 228 ho data de 1017); 1086: «villare q. voc. *Cucugçag* --- simul cum eccl. Sti. Christophori [de *Usalio*]» (*MarcaH.* 1182);¹ 1097: «eccl. Sti. Christophori (et) Sti. Jacobi de *Usalio*» (*MarcaH.* col. 1200); 1175: «eccl. Sti. Christophori et Sti. Jacobi» (*MarcaH.* c. 1367); *S.XIII*: «Arnaldi clerici de *Usalio*» (Font Rius, *C.d.p.* §313, p. 458.6f.); 1290: N'Eymeric d'*Uzay*, marí que, a sou del rei, ve de Palerm a Cat. (Finke, *A.Arag.* III, 8); 1322: Eymeric d'*Usay* condueix tractes entre Jaume II i el Soldà (Finke, *A.A.* III, 514, cf. II 744-5, 751-2); 1329: «d'En Mijavila et d'En *Dusay*» (*BABL* IV, 443); 1359: «Senti Christofol de *Usay*» (*CoDoACA* XII, 101, 110); 1362: «Par. Sti. Christophori de *Usallio* vicinatus de *Curzacho*» (*Tr. del LL. Verd* Alsius). Avui encara cognom; un escriptor *Usall*, de gran valor, morí jove a la Batalla de Terol, des. 1937-gen. 1938 defensant la pàtria.

ETIM. No ens acontenta derivar-lo d'un NP germànic del grup de UD- (20 noms en Först.), encara que també tingué molt descabelladament l'amplificació UDAL- (Först. 1183), d'on *Udalbard*, *Udalgar*,

però ni això ni *Uswald*, no explicarien la term^o -all majorment vist que la -ll era del tipus -ayl, com es veu per la pron. vg. *uzaj*. Crec que vindria de (VILLA) ŪSUALĪUM genitiu plural —suplint-hi potser *servorum* 5 o *pagensium*— «mas de pagesos de remença, sotmesos als usos»: als *jures usuales*.

Semblances fortuïtes que descarto. *Usaya*, riu de la vall riojana d'Ezcaray (*Euskera* III, 899): car ja veiem que era -yl no pas -y el so originari. O amb el nom de persona *Uzey* («*Uzey Bellito*»), en la llista de moriscos de 1408 (cf. els NPP de l'àrab antic *Usayd* i '*Uzayr*, en Gabrieli, 41 i 50, n.2), pel mateix, i a Banyoles no pot ser àrab. També és casual la semblança amb *Busai*, var. (potser incorrecta) per 15 Dalmatiu de *Busol* en docs. medievals de Miravet (Font Rius, *o.c.* §289, 422.6f.). Res a veure tampoc amb *Useu* (V. art. *Buseu*) ni amb el basc *usin* 'avenc'.

¹ Segons Alsius, *Nom.* 228 i 153, on remet al seu *Ensaig Hist.* sobre Banyoles (p. 206). És tracta del que després se'n digué *Cutzac* i d'un estanyol que hi havia.

LES USERES

25

Poble valencià, d'Alcalatén, entre l'Alcora i Atzeneta, uns 16 k. ONO. de Castelló de la Plana.

PRON. POP. «*Useres*» escrivia Garcia Girona, *Vocab. del Mae.*, s.v. *gobanella*; *lez uzéres* oïa J.G.M. a un de l'Alcora, 1935. F. de B. Moll: «*les uzéres*» en una cançó popular. En efecte diu: «La Serra tot són lloques / a Vilafamés, cul-rojos / i a *Les Useres* porputs», però també: «En *Useres* són tractants, / i se passen pel Pla, / en tres quinzets al bolsillo, / que no tenen p'almorzà(r)» (publicades en *BDCL* XVIII, 17). Jo vaig oir *uzéres* sense article a l'ermitana de *Sant Joan de Penyagolosa*, 3-XI-1934, i igual a un home que anava de Morella a Vistabella, el dia abans (LL. j 77). En l'enq. de 1961, en aquest poble (XXIX 12.18) ho vaig oir tant amb article com sense.

Trobo el nom repetit en singular allí a la vora. No acabo de veure clar si pot ser prolongació del mateix NL o un homònim pròxim. La *GGRV* posa «Vall de *Usera*» com a límit de Benafigos, p.510; i també «*Vall de Usera*», monte, en te. de Vistabella (p. 609); com que tant Benafigos com Vistabella ja són prop de les Useres podria ser prolongació del mateix topònim, però segons el mapa de *GGRV*, p.140, sembla que no és prop del terme d'aquest poble. Cavanilles escriu «V. de *Osera*»; i en les síntesis de les meves enquestes veig «Vall *Ussera*» dins la Vistabella (XXIX, 75.24), però no anant en notació fonètica potser no ho vaig oir sinó copiar d'algun escrit: cal creure-ho perquè aqueixa -ss està desmentida per la qualitat de la -s —sonora— hi ha unanimitat en les 8 dades: de Ga.Girona, Giner i March,